

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

نظام اجتماعی اسلامی

درس: سیزدهم

استاد: محب الرحمن رحمانی

m.rahmany@kardan.edu.af

مرور مختصر درس گذشته

- عوامل بی نظمی و انحراف در جوامع اسلامی
- سیکولارزم
- عوامل پیدایش سکولاریسم
- لیبرالیزم
- نشنلیزم
- استشراق
- منابع مضمون

فهرست مطالب این درس

- محصلان با فراگیری این درس قادر خواهند شد تا:
  - حجاب
  - حکمت حجاب
  - بی‌حجابی و اضرار دینی و دنیوی آن
  - اختلاط زن و مرد و عواقب آن

حجاب در اسلام

- از دیدگاه فقها حجاب یکی از احکام اسلامی است و اصطلاحاً عبارت است از پوشاندن ضروری مو و سایر اعضای بدن به جز صورت و دو دست (و گاهی دو پا) توسط زنان مسلمان (تنها در صورتی که کنیز نباشند) در برابر مردانی که طبق شریعت اسلامی نامحرم شمرده می‌شوند.
- درباره پوشش مردان نیز حداقل مقدار پوشش واجب حفظ عورتین است.
- به گفته فقها و دیگر عالمان مسلمان، حجاب از واجبات مسلم و ضروریات دین اسلام و ضروریات مذاهب است و در آیاتی از قرآن و احادیثی از پیامبر اکرم ص، بر وجوب و اهمیت آن تأکید شده است.

- فقیهان بر واجب بودن رعایت حجاب برای زنان در برابر نامحرم اجماع دارند. برخی پژوهشگران فوایدی را برای این حکم بیان کرده‌اند که از آن جمله است: آرامش روانی، استحکام پیوند خانوادگی، استواری اجتماع و ارزش و احترام به زن.
- در فقه، در باب‌هایی چون طلاق و نکاح ضمن مسئله نگاه به نامحرم، از حجاب سخن گفته‌اند.

حجاب در فقه اسلامی

- مباحث فقهی مربوط به حجاب، در ابواب فقهی نماز و نکاح مطرح شده است و آثار فقهی، بابتی مستقل به این حکم شرعی اختصاص نداده اند.
- مسئله رعایت حجاب در برابر مردان نامحرم از جانب زن مسلمان، مورد توافق تمام فرقه های اسلامی است اما در حدود لازم آن، اختلاف هایی گزارش شده است.
- با این حال بیشتر فقهای شیعه و سنی، پوشاندن تمام بدن جز صورت و دستها را واجب دانسته اند. با این وجود برخی منابع فقهی، از اختلاف در وجوب پوشاندن صورت و دستهای زن سخن به میان آورده اند.

حکم حجاب

- درباره محدوده پوشش واجب برای زنان دو نظر کلی هست:
- وجوب پوشاندن بدن به جز گردی صورت، و دست‌ها از مچ تا سر انگشتان: بیشتر فقیهان بر این نظرند و این دو موضع از بدن را، به شرط آن‌که احتمال گناه نباشد، از محدوده پوشش واجب استثنا کرده‌اند.
- وجوب پوشاندن تمام بدن: شمار دیگری از فقیهان پوشاندن همه بدن، حتی صورت و دست را برای زنان واجب دانسته‌اند.
- شماری هم پوشاندن صورت و دست را برای زنان، احتیاط واجب دانسته است. و فقهای معاصر در این خصوص، به احتیاط مستحب قائل شده است.

افغانستان

- حجاب زنان در افغانستان با تحولات سیاسی و نظامی تغییر کرده است.
- امان‌الله، در اولین قانون اساسی افغانستان در سال ۱۳۰۳ اعلام کشف حجاب کرد و ملکه ثریا، اولین زنی بود که در افغانستان حجاب را از سر برداشت.
- در زمان ظاهرشاه تعداد زنان بدون حجاب افزایش یافت و به طبقات متوسط جامعه رسید و حجاب اختیاری شد.
- با روی کار آمدن نظام جمهوری، در فعالیت‌های سیاسی زنان نیز وقفه ایجاد شد.
- با ایجاد امارت اسلامی پوشش برقع (چادری) الزامی بود، این در حالی است که این مقوله، موضوعی رسمی و قانونی نیست بلکه همواره فشار اجتماعی شدیدی برای پوشش برقع وجود دارد.

حجاب در عصر پیامبر اکرم ص

- بنا بر دیدگاه رایج، زنان مسلمان در عصر پیامبر اسلام نوعاً حد پوشش مو و گردن و دست و پا را رعایت می‌کردند.
- این‌گونه پوشش در ادیان ابراهیمی قبلی نیز پوشش پسندیده بوده و اسلام در همان مسیر حرکت کرده‌است.

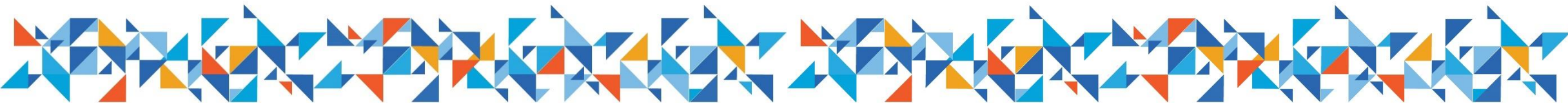

در متن قرآن به زنان درباره نحوه پوششش دستورهایی داده شده است. آیات ۳۰ و ۳۱ سوره

نور و آیه ۵۹ سوره احزاب به مسائل مربوط به پوشش زنان می‌پردازند.

• **قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَرْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ (۳۰) وَ قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَ لَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَ لَا يُضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَ لَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَائِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْاَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الْوَالِدِ الَّذِينَ لَمْ يُظْهَرُوا عَلَى عَوْرَتِ النِّسَاءِ وَ لَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنَ زِينَتِهِنَّ... (۳۱)**

• (ترجمه: به مردان مؤمن بگو چشم‌های خود را بپوشند و شرمگاه‌های خویش را نگاه دارند، این برای ایشان پاک‌تر است، همانا خدا آگاه است به آنچه می‌سازند. (۳۰) و به زنان مؤمنه بگو چشم‌های خود را بپوشند و شرمگاه‌های خویش را نگاه دارند و اندام خویش را آشکار نکنند، مگر آنچه ظاهر است، و روسری‌های خویش را به شکاف‌هایشان بزنند. اندام خویش را آشکار نکنند مگر به شوهران خود یا به پدران خود یا به پدران شوهران خود یا به پسران شوهران خود یا به برادران خود یا به برادرزادگان خود یا به خواهرزادگان خود یا به زنان خود یا به آنچه دست‌های ایشان مالک است [برادگان] یا پیروانی از مردان که سوءنظر (یا شهوت یا نیاز) ندارند یا کودکانی که بر شرمگاه‌های زنان چیره نشده‌اند. و زنان پاهای خود را نکوبند تا از اندام خویش آنچه نهان دارند دانسته شود...)

احادیث نبوی

مشهورترین روایتی که از پیامبر اسلام درباره پوشش اعضای بدن زنان وجود دارد، روایتی است که از چند طریق با جزئیات متفاوت نقل شده و در آن پیامبر اسلام در خانه در حضور همسرش (عایشه یا ام سلمه) از پوشش زنی (اسماء یا دختری تازه بالغ) ابراز نارضایتی می‌کند و می‌گوید تنها موضع قابل کشف برای زنان صورت (یا صورت و دو دست) است.

سنن ابی‌داود.

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

حکمت حجاب

حکمت حفظ و پوشش اشیاء، ارزش آنهاست و حکمت حجاب، حفظ ارزش والای زن است برخی از موارد مورد اشاره به عنوان حکمت حجاب، عبارتند از: میل فطری، آرامش روانی، سلامت اجتماعی، ارزش زن، منع هویت جویی کاذب، تحکیم خانواده، کنترل خودآرایی، تعدیل شهوترانی، کنترل مدگرایی، اصلاح تحسین خواهی.

بی‌حجابی

- بی‌حجابی چند پیامد دارد:
- جامعه ما یک جامعه خانواده محور است و بی‌حجابی منجر به افزایش خیانت بین زوجین و فروپاشی خانواده ها می‌شود.
- بی‌حجابی مردها را تشویق به بی‌وفایی می‌کند و به فروپاشی خانواده ها و در پی آن به فروپاشی اجتماعی منجر خواهد داشت.
- نظام ما یک نظام دینی است؛ یعنی نظام ما بر پایه اعتقادات مردم استوار شده است. ترویج بی‌حجابی در جامعه منجر به ترویج بی‌دینی و لاپرواہی و بی‌اعتنایی به احکام شرعی می‌شود.
- توجه افراد جامعه از امور جدی مانند معنویت، تولید، عدالت خواهی و سازندگی معطوف به مصرف‌گرایی، مدیریت و امور تفنی می‌شود.

پیامد اختلاط زن و مرد

- احتیاط واجب آن است که مرد و زن نامحرم در محلّ خلوتی که کسی در آنجا نیست و دیگری هم نمی‌تواند وارد شود، نمانند؛ حتی اگر در آنجا نماز بخوانند نماز آنها اشکال دارد اما در مورد مناسک حج، که سیره مسلمین همیشه بر آن جاری بوده، اشکالی نیست.
- اختلاط زن و مرد نامحرم از موارد منهی در دین مبین اسلام می‌باشد؛ قرآن کریم اختلاط زن و مرد را عامل و زمینه‌ساز بی‌عفتی و فساد اخلاقی می‌داند.
- وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا
- ترجمه: در خانه هایتان بمانید و همانند بی‌حجابی عصر جاهلیت ظاهر نشوید نماز را برپادارید و زکات را پرداخت کنید و خدا و رسول او را اطاعت نمایید «خداوند اراده کرده پلیدی را از شما اهل بیت دور کند و شما را پاک و پاکیزه گرداند»

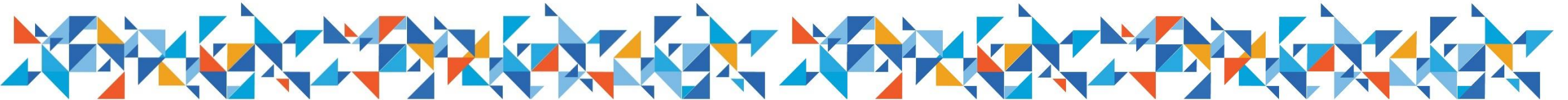
نتیجه گیری

- حجاب
- حکمت حجاب
- بی حجابی و اضرار دینی و دنیوی آن
- اختلاط زن و مرد و عواقب آن

منابع مضمون

1. الهداية، للإمام أبو الحسن علي بن أبي بكر المرغيناني.
2. حجة الله البالغة، لشاه ولي الله الدهلوي.
3. ماذا خسر العالم بانحطاط المسلمين، للشيخ أبي الحسن علي الندوي.
4. البحر الرائق، لابن نجيم الحنفيو.
5. فقه الأسره، لوهبة الزحيلي.
6. التكامل الإجتماعي في الإسلام، لمصطفى السباعي.
7. تربية الأولاد في الإسلام، لعبدالله ناصح علوان.

پوهنتون كاردان
KARDAN UNIVERSITY

تشكر